

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УДК 343.148 (477)

[https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-6\(18\)-11-27](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-6(18)-11-27)

Федоренко Владислав Леонідович,

доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, Заслужений юрист України, магістр філології; бульвар Л. Українки, б. 26, офіс 501, м. Київ, 01133; fedorenko900@gmail.com; +38 044 2211245. ORCID 0000-0001-5902-1226

Фоя Оксана Анатоліївна,

судовий експерт лабораторії права промислової власності Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, бульвар Л. Українки, б. 26, офіс 501, м. Київ, 01133; oksana.foya@gmail.com; +38 044 2211245. ORCID 0000-0003-0081-1850

Чабанець Тетяна Миколаївна,

судовий експерт лабораторії права промислової власності Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, бульвар Л. Українки, б. 26, офіс 501, м. Київ, 01133; t.chabanets@gmail.com; +38 044 2211245. ORCID 0000-0002-3146-2051

ДОСЛІДЖЕННЯ ФОНЕТИЧНОЇ СХОЖОСТІ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК ПРИ ПРОВЕДЕННІ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Анотація. Публікація присвячена проблемним питанням порівняльного дослідження торговельних марок, а саме, встановленню експертом фонетичної схожості словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень, що здійснюється при проведенні експертиз і експертних досліджень торговельних марок у межах судово-експертної спеціальності 13.6 – «Дослідження, пов'язані з комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями».

Наголошується, що словесні позначення порівнюються зі словесними та іншими позначеннями, що входять до складу різних засобів індивідуалізації, а саме із: словесними знаками для товарів і послуг; словесними позначеннями, яким не надано правової охорони; зображувальними та комбінованими позначеннями, змістовне значення яких схоже зі значенням словесного позначення; комбінованими позначеннями, що містять словесні елементи; комерційними (фірмовими) найменуваннями; кваліфікованими зазначеннями походження товарів. При цьому, визначальним завданням,

яке ставиться на розгляд судового експерта, є вирішення питання про виявлення фонетичної схожості словесних позначень при дослідженні торговельних марок.

Обґрунтовується положення стосовно того, що за основу для порівняння словесних позначень, або словесної частини комбінованих позначень, можна прийняти проведення фонетико-фонологічного аналізу. Цей вид аналізу провадиться з максимальною повнотою, а відтак називається «повним фонетико-фонологічним аналізом» і передбачає розгляд звукового й фонемного складу слова: транскрибування, поділ його на склади, кількісні та якісні характеристики звуків, способів та умов їх творення, зміни у потоці мовлення тощо. Наводяться основні правила та положення щодо проведення експертом фонетико-фонологічного аналізу позначень торговельних марок, а також приклади таких марок, зареєстрованих в Україні.

Узагальнюється, аналізується та систематизується спеціальна термінологія, що використовується при проведенні відповідних експертних досліджень щодо фонетичної схожості словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень, і має бути відображена в висновках судових експертів.

Ключові слова: судова експертиза з питань інтелектуальної власності, торговельна марка, словесні позначення, словесна частина комбінованих позначень, фонетика, фонема, транскрипція, фонетико-фонологічний аналіз, наголос.

Fedorenko Vladislav Leonidovich,

Doctor of Law, Professor, Director of the Research Center for Forensic Examination on Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, Master of Philology; 26, L. Ukrainka Boulevard, office 501, Kyiv, 01133; fedorenko900@gmail.com; +38 044 2211245. ORCID 0000-0001-5902-1226

Foia Oksana Anatoliivna,

forensic expert at the Industrial Property Laboratory of the Intellectual Property Research Center for Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine, 26 L. Ukrainka Boulevard, office 501, Kyiv, 01133; oksana.foya@gmail.com; +38 044 2211245. ORCID: 0000-0003-0081-1850

Chabanets Tetyana Mykolaivna,

forensic expert at the Industrial Property Laboratory of the Intellectual Property Research Center for Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine, 26 L. Ukrainka Boulevard, office 501, Kyiv, 01133; t.chabanets@gmail.com; +38 044 2211245. ORCID: 0000-0002-3146-2051

STUDY OF PHONETIC SIMILARITY OF TRADEMARKS DURING TRIAL EXAMINATION ON INTELLECTUAL PROPERTY

Annotation. The publication is devoted to the problematic issues of comparative research of trademarks, namely, the establishment of phonetic similarity of verbal designations or verbal part of combined designations, which is carried out during examinations and expert studies of trademarks within forensic specialty 13.6 – «Research related to commercial (brand) names, trademarks (signs for goods and services), geographical indications.

It is emphasized that verbal designations are compared with verbal and other designations that are part of various means of individualization, namely: verbal signs

for goods and services; verbal designations that have not been granted legal protection; pictorial and combined symbols, the meaning of which is similar to the meaning of verbal symbols; combined notations containing verbal elements; commercial (brand) names; qualified indications of origin of goods. In this case, the defining task, which is considered by a forensic expert, is to address the issue of identifying the phonetic similarity of verbal symbols in the study of trademarks.

The provision is substantiated that the basis for the comparison of verbal symbols, or the verbal part of the combined symbols, can be taken to conduct phonetic-phonological analysis. This type of analysis is performed with maximum completeness, and therefore is called «complete phonetic-phonological analysis» and involves consideration of sound and phonemic structure of the word: transcription, its division into syllables, quantitative and qualitative characteristics of sounds, methods and conditions of their creation, changes in speech flow etc. The basic rules and regulations for conducting phonetic and phonological analysis of trademark designations by an expert are given, as well as examples of such trademarks registered in Ukraine.

The special terminology used in the relevant expert research on the phonetic similarity of verbal designations or the verbal part of combined designations is summarized, analyzed and systematized, and should be reflected in the conclusions of forensic experts.

Keywords: forensic examination on intellectual property issues, trademark, verbal designations, verbal part of combined designations, phonetics, phoneme, transcription, phonetic-phonological analysis, emphasis.

Постановка проблеми. Із ви-
найденням шрифту, письмо, як засіб
і форма збереження та поширення ін-
формації, стало популярним у різних
народів і в різних державних утво-
реннях, у першу чергу, в деспотіях
Стародавнього Сходу. Давні єгиптяни
першими навчилися поєднувати іде-
ографічні знаки зі звуковими зобра-
женнями слів. Цей винахід відокремив
усне та письмове мовлення. Їх досвід
закріплення та передачі інформації
був успадкований і удосконалений су-
сідніми народами, зокрема, фінікійця-
ми [1, с. 173].

Із часом у різних народів світу
з'являються власні абетки (алфавіти)
і письмо. Одні з них поширюються на
весь світ і переживають тисячоліття,
інші залишаються на сьогодні носія-
ми традицій і культури нечисленних
етнічних груп. Зокрема, державною

ретороманською мовою в Швейцарії
розмовляє біля 0,5% населення.

У світі існує чимало й інших непо-
ширених мов, але, всі вони є важли-
вим інструментарієм для розвитку ци-
вілізацій і культур світу. Адже, як пише
Дж. Глік, іще Платон писав, що один
може говорити з багатьма, мертвий –
із живими, а живі – з тими, хто іще не
народився. Писемність була потрібна,
в першу чергу, для збереження й по-
ширення інформації в часі та просторі
та пройшла генезис від піктографії
(запис зображення) до ідеографії (запис
ідей), а надалі й до логографії (запис
слів) [2, с. 40-42].

Логографія, в свою чергу стала
праобразом перших рукописних книг,
а надалі, з сер. XV ст. і книгодрукарства,
спочатку в Європі, а надалі й у всьому
світі. Одночасно з цим, логографія ста-
ла передумовою для створення перших
торговельних позначень (брендів). Іще

за часів Античності гончарі, зброярі, ювеліри і інші ремесленники часто позначали свої товари клеймом, що містило літери, чи їх поєднання, зокрема ініціали майстрів. Це сприяло впізнаваності відповідних товарів, а з часом і появи торговельних марок (знаків для товарів і послуг), які з XVIII ст. почали отримувати свій правовий захист.

Століття тому С. Раєвич писав щодо важливості торговельних марок у суспільстві наступне: «... *товарний знак може, завдяки своєму оригінальному, такому, що легко запом'ятовується, цікавому для споживача змісту чи формі, може слугувати засобом реклами чи засобом, який тією чи іншою мірою може імпонувати покупцю й збільшувати привабливість товару*» [4, с. 9].

На сьогодні проблеми теорії та практики правового захисту торговельних марок залишається традиційним предметом чисельних навчальних і наукових видань, включаючи методички і методичні рекомендації із питань інтелектуальної власності. Така увага до правового захисту торговельних марок зумовлена тим, що *«патентне та авторське право охороняють права споживача лише в опосередкованій формі, тоді як товарні знаки і знаки надання послуг слугують інтересам споживача самим безпосереднім чином. ... товарний знак слугує споживачеві відразу та безпосередньо»* [3, с. 328].

Очевидно, що така важливість торговельних марок для розвитку ринку зумовлює постійне удосконалення правового захисту цього об'єкта інтелектуальної власності. Цьому, зокрема, сприяє й використання в механізмі судового захисту спеціального виду судової експертизи, яка досліджує об'єкти права інтелектуальної

власності, в межах судово-експертної спеціальності за спеціальністю 13.6 – «Дослідження, пов'язані з комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями».

На сьогодні в Україні в 2002-2021 роках сформувалась практика проведення відповідних експертиз і експертних досліджень, а також підготовано низку змістовних методик, методичних рекомендацій, звітів НДР, наукових і навчальних публікацій стосовно торговельних марок (знаків для товарів і послуг), які більш детально будуть проаналізовані далі.

Разом із тим, питання про фонетичну схожість словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень, що здійснюється при проведенні експертиз і експертних досліджень за спеціальністю 13.6 – «Дослідження, пов'язані з комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями», в відомих нам публікаціях не наводиться, або ж розглядається фрагментарно. Кожен судовий експерт, атестований за згаданою спец. 13.6, або ж фахівець, який здійснює такий аналіз, використовує різноманітні теоретико-методологічні та методичні підходи, які не завжди узгоджуються між собою. Це породжує дискурс щодо результатів таких порівняльних досліджень. Відповідна ситуація вимагає напрацювання та наукового обґрунтування загальних положень про фонетичну схожість словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень. Зазначене визначає актуальність цієї публікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Правовий захист торговельних марок (знаків для товарів і послуг), зокрема й із використанням потенціалу судової експертизи з питань інтелектуальної власності, ставав предметом наукових досліджень Г. Андрощука, О. Дорошенка, Т. Заніної, Н. Ковальової, А. Копитько, П. Крайнева, І. Поліщук, Г. Прохорова-Лукіна, І. Стародубова, а також авторами цієї публікації [5; 6; 7; 8]. Здобутки згаданих і інших науковців були втілені в спеціальних науково-дослідних роботах (НДР), які проводилися в системі науково-дослідних установ судової експертизи (НДУСЕ) Мін'юсту, таких, як: «Методика судово-експертного дослідження знаків для товарів і послуг (торговельних марок)» [9], «Методичні рекомендації з дослідження назв лікарських засобів, зареєстрованих як торговельні марки» [10].

Також на сьогодні до офіційної електронної бази – «Реєстру методик проведення судових експертиз», що адмініструється Міністерством юстиції України, внесена чинна «Методика проведення експертних досліджень, пов'язаних із засобами індивідуалізації» (13.6.01 від 23.03.2018), розроблена Науково-дослідним центром судової експертизи з питань інтелектуальної власності, в якій визначено загальний порядок досліджень засобів індивідуалізації, включаючи і торговельні марки (знаки для товарів і послуг) [11]. Положення цієї Методики про фонетичну схожість словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень торговельних марок взяті за основу цієї статті, критично пересмислені та вдосконалені.

Нині Науково-дослідним центром судової експертизи з питань інтелектуальної власності Мін'юсту, відповідно до Тематичного плану НДР НДУСЕ Міністерства юстиції України, завершується НДР на тему: «Розробка методики дослідження торговельних марок (знаків для товарів та послуг)» (VII.1.1-2020/2, 2020-2021), важливою складовою є й питання, які досліджуються в цій публікації

Метою цього дослідження є формування науково-методологічних і методичних основ порівняння торговельних марок у частині фонетичної схожості словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень, що здійснюється при проведенні експертиз і експертних досліджень за спеціальністю 13.6 – «Дослідження, пов'язані з комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями».

Виклад основного матеріалу. Дослідження словесних позначень, які входять до різних засобів індивідуалізації, включаючи торговельні марки (знаки для товарів і послуг), на наявність тотожності або схожості настільки, що їх можна сплутати, визначають за трьома основними критеріями: а) фонетична схожість, б) графічна (візуальна) схожість; в) семантична схожість. Вищезазначені критерії тісно пов'язані між собою, що не виключає потребу їх самостійного дослідження.

У цій науковій роботі неодноразово наводитимуться положення та висновки про тісний взаємозв'язок фонетичної та семантичної характеристики позначень, які впливають на загальні висновки, які обґрунтовує за результатами свого дослідження

експерт. Водночас, судово-експертна практика свідчить, що при дослідженні кожен із названих критеріїв, може виступити у ролі як головної, так і другорядної характеристики.

Як відомо, словесні позначення порівнюються зі словесними та іншими позначеннями, що входять до складу різних засобів індивідуалізації, а саме із: а) словесними знаками для товарів і послуг; б) словесними позначеннями, яким не надано правової охорони; в) зображувальними та комбінованими позначеннями, змістовне значення яких схоже зі значенням словесного позначення; г) комбінованими позначеннями, що містять словесні елементи; ґ) (фірмовими) найменуваннями; д) кваліфікованими зазначеннями походження товарів [11, с. 36]. При цьому, визначальним питанням, яке ставиться на розгляд судового експерта, є питання про виявлення фонетичної схожості словесних позначень при дослідженні торговельних марок.

Зупинимось детально на *питанні виявлення фонетичної схожості словесних позначень при дослідженні торговельних марок*. Для словесних позначень вирішальне значення має їхнє звучання. Звукові одиниці, які служать засобом передачі думок, досліджує спеціальна наука – фонетика (з грец. *phonetikos* – звуковий), галузі мовознавства (філології), що вивчає звукову систему мови у контексті з її смисловою (сенсоформуючою) роллю та різноманітні звукові трансформації, які виявляються в мовленні, при сполученні звукових елементів між собою [12, с. 2].

Яким чином судовий експерт має провести аналіз порівнюваних словесних позначень? За основу для порів-

няння можна прийняти проведення фонетико-фонологічного аналізу. Цей вид аналізу провадиться з максимальною повнотою, а відтак називається «повним фонетико-фонологічним аналізом» і передбачає розгляд звукового й фонемного складу слова: транскрибування, поділ його на склади, кількісні та якісні характеристики звуків, способів та умов їх творення, зміни у потоці мовлення тощо.

Помітне значення у будь-якому мовному розборі (аналізі), у тому числі й у фонетико-фонологічному, має визначена послідовність у характеристиці мовних явищ та їх мотивація. Адже порядок розбору (аналізу) відбиває логічні зв'язки між окремими ознаками; знання схеми організує думку, дозволяє оцінювати аналізований факт, дає план відповіді.

Нині усталився такий порядок фонетико-фонологічного аналізу, який можна застосувати при проведенні експертного дослідження:

1. Орфографічний запис аналізованого позначення (словоформи).
2. Запис позначення (словоформи) фонематичною і фонетичною транскрипціями.
3. Визначення кількості фонем, звуків, а також букв, якими вони передаються.
4. Поділ слова (словоформи) на фонетичні склади та їх наступна характеристика.
5. Акустично-артикуляційна характеристика звуків (по порядку).
6. Визначення звукових змін, що відбулися чи можливі при зміні слів позначення (словоформи).

Пам'ятаючи, що звук – це одиниця мовлення, фонетичний аналіз слід починати з *вимови* позначення (сло-

воформи), відповідно до орфоепічних норм, звертаючи увагу на розбіжності у написанні й вимові. Слід пам'ятати усі варіанти голосних і приголосних фонем у літературній мові.

Засоби орфографії не повністю передають вимову окремих звуків. Більше того, не кожен звук має відповідник у вигляді окремої графеми. Для транскрипції в українському мовознавстві звичайно використовуються літери українського алфавіту та *додаткові (діакритичні) знаки*. Ця система літер разом з додатковими знаками називається фонетичним алфавітом. Запис усного мовлення за допомогою фонетичного алфавіту на основі звукового принципу називається фонетичною транскрипцією.

Транслітерація — це якомога точніше передавання переважно власних назв однієї мови графічними засобами іншої. Труднощі транслітерації полягають у тому, що, *по-перше*, фонетичні системи різних мов не відповідають одна одній, і, *по-друге*, у кожній мові своя графіка, свої правила читання окремих букв і буквосполучень. Транслітерація значною мірою умовна й приблизна. Наявність різних правил практичної транскрипції зумовлює появу різних варіантів. Основними із них є:

Фонетична транскрипція — це спосіб передачі на письмі усного мовлення, з усіма його звуковими особливостями.

Фонематична транскрипція — це передача фонемного складу морфем, окремих слів, словосполучень і текстів, а не всіх відтінків звуків мови, у яких реалізуються морфеми.

Практична транскрипція — це запис засобами національної абетки (алфавіту) чужомовних власних назв,

термінів, категорій й інших неперекладних слів.

Порівнюючи два словесні позначення, одне з яких виконане не українською мовою, необхідно перш за все привести їх до так званого «єдиного знаменника». Іншими словами — їх треба записати за допомогою транслітерації [11, с. 36-37].

Слід пам'ятати, що у мові виділяється звуковий тип, який у поєднанні з іншими розрізняє слова, словоформи й значущі частини слів. Цей звуковий тип є *фонемою*. Фонем в українській мові — не багато (6 голосних і 32 приголосні), але вони реалізуються у значній кількості мовних звуків. Саме ці особливості й передають фонологічна (фонематична) й фонетична транскрипції конкретного слова, яке аналізується. У фонетичній транскрипції користуються тільки знаками фонем, тому вона часто близька до орфографічного запису; у фонетичній транскрипції відбивається звуковий склад слова з різними вимовними особливостями, пор.: *розжарене /розжарене / [ро́жáре́че]*. У фонетичній транскрипції обов'язково позначається основний словесний наголос (´), а якщо слово багатоскладове, можна вказати й побічний наголос (˘). Виділення одного із складів за допомогою артикуляційних засобів — м'язового напруження, тривалості, сили голосу називається *наголосом* [13, с. 40].

Звичайно, для більшості українських слів наголос незмінний і стійкий. Однак є досить велика кількість слів, у яких наголос може бути подвійним (на зразок *весня́ний, на плéчáх*) або відігравати смислорозрізнявальну функцію (на зразок *теплó-те́пло*). На ці особливості наголосу необхідно звертати

увагу, аби бачити фонетичні факти в органічному зв'язку. Крім цього, слід пам'ятати про слова-клітки (енклітики, проклітики) (в українській мові ними є майже всі службові слова, які не мають самостійного наголосу і приєднуються до повнозначних слів, утворюючи разом з ними так зване фонетичне слово) (*не виходить [не^вви^ходит[']], крізь жовте [кр[']іж^оўте]; іди ж [иді^ж]*).

Словесним наголосом називається виділення одного з складів у слові посиленням голосу, збільшенням тривалості, зміною тону (підвищенням або зниженням). Один з цих способів, як правило, є основним, а інші відіграють допоміжну роль. У деяких мовах (литовській, сербохорватській, словенській, китайській, японській) наголошений склад виділяється зміною висоти тону. Такий наголос називається *музичним*, або *тонічним* [14, с. 346].

В українській мові наголошений склад виділяється насамперед більшою силою голосу. Такий наголос називається *динамічним*, або *силовим*. Подібним способом виділяється наголошений склад у російській, білоруській, польській, чеській, болгарській, німецькій, французькій мовах, хоч сила наголосу в них і неоднакова.

Наголос в багатьох мовах, включаючи українську, закріплений за певним складом чи морфологічним компонентом. Такий наголос називається *фіксованим*, або *сталим*. Наприклад, у французькій, вірменській, турецькій мовах він падає на останній склад слова. У польській – на передостанній. Переважно на другому складі від кінця слова наголос ставиться також в італійській, іспанській і румунській мовах. Перший склад слова наголошується в чеській, угорській, фінській,

естонській, латиській, шведській, норвезькій, датській, голландській. Здебільшого на перший склад слова припадає наголос також в англійській мові. У німецькій наголос застосовується переважно на корінь слова.

В українській мові, як і в російській та білоруській, наголос *різномісний*, тобто такий, що застосовується в різних місяцях слова, або ж *вільний*. Він може застосовуватися в різних словах на будь-який склад: *сОнце, водА, дІяти, варИти, віднесТИ; вИкоханий, занЕдбаний, досконАлий, розповідНИЙ*. Щоб знати його місце в слові, треба знати саме це слово. Український наголос *рухомий*, тобто він може пересуватися з одного складу на інший у різних формах слова, наприклад: *весна – вЕс-ни, кнИжка – книжкИ, земля – зЕмлю, дЕрево – дерЕва, вікнО – вІкна, робіт-НИК – робітника*.

Наголос в українській мові є додатковим засобом розрізнення слів і їх форм, т.з. «словоформ». Тільки за допомогою наголосу можна визначити лексичне значення слів у таких парах, як *вИгода і вигОда, захват і захвАт, пОділ і подІл, пОра і порА, лікарський і лікарський, понЯтий і понятИЙ, похІдний і похідНИЙ, склАдний і складНИЙ* та інших.

Як приклад, у торговельних марках, що наведені нижче, та містять слово «пора», «пор», лексичне значення слів можна визначити тільки за допомогою наголосу та виходячи зі змісту всієї фрази, що складає словесне позначення:

П О Р А
ЧИСТЫХ
П О Р

ПОРА РОКУ

Пори року

ПОРА ВІДПОЧИВАТИ!

Ще частіше наголосом розрізняється граматичне значення слів, наприклад: *вЕсни, новИни, книжкИ, ниткИ, дерЕва, вікна* – називний відм. множини і *веснИ, новинИ, книжкИ, нИтки, дЕрева, вікнА* – родовий відм. однини. У ряді дієслів з допомогою наголосу розрізняється недоконаний і доконаний вид. До прикладу: *відкликАти* – *відкликати*, *перемірЯти* – *переміряти*, *підсипАти* – *підсипати*, *пізнаЮ* – *пізнаю* [15, с. 43-45].

Наступним етапом фонетико-фонологічного аналізу є поділ слова (словоформи, яка утворює фонетичне слово) на фонетичні склади, яких, за загальновідомим твердженням, у слові стільки, скільки у ньому є голосних звуків (фонетичні склади позначаються вертикальними лініями – у фонетичній транскрипції).

Незважаючи на те, що в основу переносу слова з рядка в рядок покладено складовий принцип, урахується також і його морфологічна будова, тобто діє принцип збереження єдності морфем. При переносі (враховуючи правила переносу і їх варіативність) можна переносити слова не тільки за складами, а й за морфемами, пор.: *ку-плю, куп-лю; зру-чний, зруч-ний* – в орфографії; тільки *[ку|пл'у]*, *[зру|чний]* – у фонетиці. Хоч іноді вплив морфологічної будови слова позначається на складоподілі: наприклад, у слові *бездонний* можливі два поділи на фонетичні склади – *[бе^в|до^б|нний]*, *[бе^вз|до^б|нний]*. Усе ж склад – це чисто

вимовна одиниця, не зв'язана зі значенням, як, наприклад, морфема.

У кінці цього етапу фонетико-фонологічного розбору подається характеристика фонетичних складів щодо їх кількості, вказується, які з них – відкриті-закриті, прикриті-неприкриті, наголошені (відповідно до основного й побічного наголосів) та ненаголошені з указівкою на рухомість чи нерухомість основного наголосу, якщо це впливає на висновки, які робить експерт.

Після цього характеризується звуковий склад слова. Називається й записується той звук, який вимовляємо і чуємо. У кінці повного фонетико-фонологічного аналізу слід указати на звукові зміни, що відбулися чи можливі при зміні слова (чергування, асимілятивно-дисимілятивні процеси, спрощення, випадання і поява звуків на початку і в кінці слова).

При проведенні аналізу та порівняння досліджуваних позначень необхідно враховувати, що слова, що складають позначення можуть мати варіанти читання однієї тієї самої букви (гетерографи), мати однакове звучання, але відрізнятися значенням і написанням (омофони, гетероніми), бути різними за значенням і звучанням, але однакові за написанням (омографи), однакові за звучанням, але зовсім різні за значенням (омоніми).

Термінологія щодо вказаних термінів міститься в словниках української мови, тлумачних словниках та подана нижче.

Гетерографія, -ї, ж. 1. мед. термін, який позначає розлад, за якого людина пише не те, що збиралася написати. 2. Відхилення від норми написання. 3. Варіантне читання тієї самої букви [16, с. 234].

Наприклад, торговельна марка *knigka* в пошуковій системі Укрпенту може бути знайдена різними пошуковими запитами, а саме: «knigka», «кпідка», «книжка».

Омофони, і в, мн. (одн. омофон, а, чол.). Слова, які мають *однакове звучання*, але відрізняються значенням і написанням. *Слова з різним написанням, але однозвучні — зуться омофонами* [17, с. 58].

До прикладу, торговельні марки:

КОВАЛЬ РОМАН

Роман с устрицей

Роман з Ольгою

Омографи, і в, мн. (одн. омограф, а, чол.). Слова або форми слів, різні за значенням і звучанням, але *однакові написанням*. *Омографи — слова з різним значенням, які пишуться однаково, а вимовляються по-різному, що в східнослов'янських мовах залежить здебільшого від зміни місця наголосу* [17, с. 110].

Як приклад торговельні марки, що містять слова «білизна», «коса» та «дороге» відповідно:

ФОКУС
БІЛИЗНА АЛЯСКИ
ФОКУС
БЕЛИЗНА АЛЯСКИ

Сеть магазинів
БІЛИЗНА
Аль Текстиль

БАЗА ОТДЫХА
«ФЕДОТОВА КОСА»

та ПОМОЩЬ В ДОРОГЕ

Під час дослідження експертом таких позначень (омографів) враховується можливість збігу графічних одиниць мов, які застосовують різні види письма: латинське і кириличне. При цьому, заявлене штучне позначення однієї з мов може графічно збігатися з природнім словом іншої мови. Омографами є наступні літери: В, С, И, Р, У, Х. Окрім того, ряд букв у латинському й українському написанні збігаються не тільки зовні, а і за звучанням, наприклад, А, Д, К, М, О, Т. Штучне позначення МОТОР (MOTOR) буде сприйматися як природне слово української мови «мотор». Чи, навпаки, українське штучне позначення EXACT дає під час прочитання латинськими буквами «ехаст», що означає на основних європейських мовах «точний, правильний» [11, с. 37].

«Синонім, а, чол.

1. Слово, близьке або тотожне значенням до іншого, але відмінне від нього звуковою формою, напр.: красивий, вродливий, гарний. *Одне слово у трьох письменників іноді перекладається трьома різними синонімами, відповідними до трьох мовних систем цих письменників: скажімо, реалістично-предметним, романтично-орнаментальним, народним (Олексій Кундзіч, Діези., 1956, 23); Прекрасне знання рідної мови у Рильського виявляється в багатстві лексики, в широкому застосуванні синонімів, у творенні*

неологізмів (Українська література, 10 клас, 1957, 66); *Важливе значення в лексичі мають синоніми.. – слова, відмінні, різні своїм звуковим складом, звуковою формою, але однакові або дуже близькі своїм значенням* (Курс сучасної української літературної мови, I, 1951, 60).

2. книжн. Тотожне поняття. *Пролетарська творчість – синонім загальнолюдської, бо доля визволення Людства і його творчого розвитку нерозривно зв'язана з перемогою пролетаріату* (Василь Еллан, II, 1958, 71); *У народній мислі і мистецтві море здавна було синонімом щасливого, вільного життя, сміливої звитяжності й відважної боротьби* (Олександр Довженко, III, 1960, 85)» [18, с. 185].

«**Омоніми**, ів, мн. (одн. омонім, а, чол.). Слова, однакові за звучанням, але зовсім різні за значенням, наприклад: коса (волосся), коса (мис), коса (сільськогосподарське знаряддя). Слова однозвучні, але з різним значенням зветься омонімами (Курс сучасної української літературної мови, I, 1951, 58)» [17, с. 695].

Як приклад, торговельні марки, що містять слово «стан»:

Хозацький Стан

та

Вашим ніжкам гарний стан повертає ЕСКУЗАН!

Термін «гетеронім» має декілька визначень, залежно від його вживання з посиланням на граматику, використання в лінгвістиці чи використання в літературі: 1. У граматиці *гетероніми* – це два або більше слів з однаковим

написанням, але різними вимовами та значеннями. Якщо ви використовуєте цей термін як прикметник, ви б сказали, що слова *гетеронімні*. 2. У деяких галузях мовознавства термін *гетеронім* позначає місцево різні слова (або регіоналізми) для деяких ширше вживаних слів у мові. Наприклад, в частині американського Півдня *тротуар* (США) або *бруківка* (Великобританія) називають *банкеткою*. 3. У літературі термін *гетеронім* іноді стосується творчого альтер его або персони письменника. Це використання було запроваджено португальським поетом Фернандо Пессоа (1888–1935) [19].

Таким чином, розглядаючи позначення та виконуючи фонетичне дослідження, необхідно враховувати семантичне значення словесного позначення, а також можливе графічне виконання, якщо воно пояснює словесну частину позначення.

Під час дослідження словесних позначень на схожість досліджуються наступні ознаки, які можуть використовуватися як кожна окремо так і в будь-яких сполученнях, а саме:

- довжина позначення;
- наявність близьких і співпадаючих звуків;
- близькість звуків, що складають позначення;
- розташування одних близьких звуків і звукосполучень щодо інших;
- наявність співпадаючих складів та їх розташування;
- місце співпадаючих звукосполучень у складі позначення;
- близькість складу голосних;
- близькість складу приголосних;
- характер співпадаючих частин позначень;
- кількість складів у позначеннях;

- входження одного позначення в інше;

- наголос тощо.

Встановлюється чи має збіг у певних частинах досліджуваних позначень, а саме:

- тотожність звучання початкових частин позначень і схожість звучання кінцевих частин (YAMATO – YAMATA, «вегалінс» – «вегалінк»);

- схожість звучання початкових частин позначень і тотожність звучання кінцевих частин («каметон» – «канетон»);

- тотожність звучання початкових і кінцевих частин позначень і схожість звучання середніх частин («ревімалон» – «ревіналон»);

- тотожність звучання середніх частин позначення і схожість звучання початкових і кінцевих частин («гровітад» – «кровітат»);

- фонетичне входження одного позначення в інше («АЛЬФА – АЛЬФАБАНК, DIAMANT – АВІ DIAMANT, TIME – EUROTIME);

- ознакою звукової схожості є, зокрема, тотожність звучання позначень, що є транслітерацією одного і того ж слова буквами іншого алфавіту (наприклад «агрон» – «agron»), «ТОР-ТОР» – [топ-топ] та «ТОП-ТОП» – [топ-топ] [11, с. 37-38].

Не є схожими настільки, що можна сплутати їх позначення, які мають звукову схожість, та навіть тотожність проте мають різне семантичне значення (наприклад, «маг» (чарівник) – «мак» (квітка).

До складу словесних позначень або словесної частини комбінованого позначення, що складаються з декількох слів, або є складноусвореними словами, можуть входити як сильні, так і слабкі

елементи [11, с. 38]. Це положення, також міститься у «Методичних рекомендаціях з окремих питань проведення експертизи заявки на знак для товарів і послуг» (2014 р.), у якій зазначено, що до складу словесних позначень можуть входити як сильні, так і слабкі елементи. При цьому, основне навантаження щодо *ступеню розрізняльної здатності* в цілому таких позначень припадає на сильні елементи [20].

Перед судовим експертом, який досліджує словесне позначення торговельної марки закономірно постає наступне питання: «Як визначити який з елементів словесних позначень знаку є сильним, а який слабким?». Різниця в цих елементах полягає переважно в притаманному їм ступеню розрізняльної здатності, у значимості словесного елемента у складі позначення, а також його візуального сприйняття.

У ході проведення експертного дослідження необхідно проаналізувати розташування і значимість всіх словесних елементів, з точки зору комплексного асоціативного сприйняття торговельної марки, дослідити у взаємозв'язку значимість і положення всіх складових торговельної марки словесних елементів, що впливає на сприйняття марки в свідомості споживачів і на загальне враження про дану торговельну марку в цілому.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови слово «значимість» тлумачиться, як «роль, важливість чого-небудь; сутність чого-небудь; зміст» [16, с. 470]. При цьому, значимість повинна оцінюватися, в тому числі, з урахуванням ступеня, в якій цей елемент сприяє реалізації безпосередньої функції торговельної марки, а саме – індивідуалізації товарів

і послуг. Тобто, для оцінки значимості елемента потрібно визначити, чи буде споживач сприймати це позначення саме як засіб індивідуалізації, що відрізняє *саме цей товар* або послугу від товару або послуги іншого виробника.

Слово «індивідуалізація» походить з франц. *individualization*, яке в свою чергу похідне із латин. *individuum* – «неподільне». Воно означає «... врахування особливостей кожної одиниці при вивченні сукупності предметів чи явищ» [21, с. 226]. Згідно зі змістом визначення «індивідуалізувати», наведеного у Словнику української мови, термін «індивідуалізувати» означає «надавати кому-, чому-небудь індивідуальних ознак, рис» [22, с. 25].

Сильним елементом може стати і позначення, що не займає просторово-домінуюче становище в комбінованому позначенні, але володіє значною розпізнавальною здатністю, так як увага споживача буде концентруватися в першу чергу на ньому. Як відомо, сильним елементам словесних позначень властивий високий ступінь розрізняльної здатності, оскільки вони, як правило, є оригінальними. При цьому, сильні елементи оригінальні, не мають описового характеру.

Розрізняльна здатність не є постійною сутнісною ознакою (параметром), який характеризує властивості торговельної марки. На практиці бувають випадки, коли позначення мало розрізняльну здатність на час надання йому правової охорони та було зареєстровано в якості торговельної марки, але з часом втратило цю розрізняльну здатність. В іншому випадку, якість розрізняльної здатності з часом стала слабкою, несуттєвою. Це ж стосується й складових елементів позначень.

До слабких елементів словесних позначень відносяться, зокрема, позначення, які розповсюджені у термінології певних галузей і є неохороноздатними позначеннями. Це, до прикладу, МІКРО, МАКРО, МУЛЬТІ, АНТІ, АВТО, SOFT, MEDIA, ІНФО, ПЛЮС, ФОРТЕ, VITA, ФІТО, БІО, ЕКО і форманти типу -мат, -ол, -дент, -кард і т.п. [11 с.38].

Однією з сутнісних ознак наведених неохороноздатних позначень є їх розповсюдженість і однозначне сприйняття споживачами конкретної групи товарів. До прикладу, слово «форте» має декілька значень. У музиці воно означає «голосно», «сильніше» тощо. Натомість у сфері торгівлі лікарськими засобами позначення «форте» завжди означає збільшену концентрацію основної лікувальної речовини у препараті. Іноді споживачі й продавці відповідних лікарських засобів вживають щодо препаратів з позначенням «форте» характеристику «ударна доза».

Наведемо іще один приклад. У позначеннях АВТОМОТИВ, ІНФОПРОСТІР, АВТО та ІНФО – це слабкі елементи, а МОТИВ, ПРОСТІР – сильні елементи. У позначеннях МЕГАПЛЕКС, MEGALINE, МЕГА – слабкий елемент, а ПЛЕКС, LINE – сильні елементи. [11 с.38]

Звернемо увагу на те, що розширювати ряд наведених нами слабких елементів словесних позначень (МІКРО, МАКРО, МУЛЬТІ, АНТІ, АВТО, SOFT, MEDIA, ІНФО, ПЛЮС, ФОРТЕ, VITA, ФІТО, БІО, ЕКО МІКРО, МАКРО, МУЛЬТІ, АНТІ, АВТО, SOFT, MEDIA, ІНФО, ПЛЮС, ФОРТЕ, VITA, ФІТО, БІО, ЕКО), який сформувався в результаті узагальнення багаторічної судово-експертної практики дослідження торговельних марок, не можна інтуїтивно.

Так, автори цієї статті мали досвід дослідження позначення СУПЕР, яке на перший погляд, також можна було б віднести до слабких. Але, позначення СУПЕР, як свідчить зміст «Академічного тлумачного словника української мови» (1970-1980 рр.) має декілька протилежних значень навіть у одній галузі суспільних відносин, у нашому випадку – торговельних:

«СУПЕР... Перша частина складних слів, яка надає значення: а) розташований над чим-небудь, напр.: суперекслібрис і т. ін.; б) головний, напр.: суперарбітраж і т. ін.; в) вищої якості, властивості або підсиленої дії, напр.: суперагент, супертанкер, суперфільтр, суперцемент, супершвидкісний і т. ін.; г) вторинний, повторний, напр.: суперінфекція, суперобмазування і т. ін.; д) останній, найбільш сучасний, напр.: супермода, супермодник і т. ін.» [18 с. 844].

Таким чином, не всі розповсюджені в термінології певних галузей і відомі споживачам словесні позначення є неохороноздатними.

Під час проведення судової експертизи чи експертного дослідження словесних позначень торговельних марок встановлюється схожість саме сильних елементів. В окремих випадках сильний елемент ставиться в основу серії знаків одного власника, утвореної шляхом приєднання до нього різних формантів. До прикладу, LEPTADENT, LEPTANOR, LEPTAKON, LEPTALON; МЕТАСТРОЙ, МЕТАІНФО, МЕТАТРАНС, МЕТАТУР, МЕТАІНВЕСТ. [20]

Позначення, що містить у своєму складі сильний елемент, покладений за основу серії знаків, може не бути визнаний за звучанням схожим настільки, що його можна сплутати з окреми-

ми позначеннями, що становлять дану серію, наприклад, LEPTAKAR. Проте, підставою для відмови в цьому випадку буде не схожість цих позначень, а можливість виникнення у споживача думки про те, що це позначення є продовженням серії знаків однієї особи. [20]

Крім зазначених вище позначень, які розповсюджені у термінології певних галузей і є неохороноздатними позначеннями, а також формантів, до слабких елементів можуть бути віднесені слова, що входять у словосполучення, що утворює позначення, на основі підрядного зв'язку та змістовної залежності від іншого слова, або другорядні члени речення, у випадку утворення позначення у формі речення.

Додатково, при проведенні цього дослідження слід враховувати, що в усному мовленні розрізняють словесний і логічний наголоси. Словесний наголос було розглянуто вище при описі фонетико-фонологічного аналізу.

Логічний наголос – це особливе виділення слова в реченні. Він найсильніший порівняно із фразовим і синтагматичним. Найважливішим тут є сила голосу. У реченні він може бути лише один і падати на будь-яке слово: Шумлять безжурно дерева («Шумлять, а не тріпочуть; безжурно, а не сумно; дерева, а не кущі») [13, с. 41]. Тобто, сильний елемент позначається при вимові логічним наголосом. Ця частина дослідження тісно пов'язана з проведенням семантичного аналізу.

Отже, враження щодо звукової схожості складається під впливом низки ознак, відокремлених експертом із загальноприйнятого переліку, або додаткових, щодо яких експерт надає пояснення. За результатами проведеного дослідження експерт робить ви-

сненок про фонетичну схожість, оцінюючи вагомість врахованих ознак. Рахувати кількість ознак, що свідчать «за» і «проти» недоцільно. Одна – єдина ознака на користь схожості позначень може бути вирішальною. У разі ухвалення такого висновку його треба обґрунтувати [11, с. 38].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Експерт, при проведенні порівняння торговельних марок, а саме, фонетичної схожості словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень, що здійснюється при проведенні експертиз і експертних досліджень торговельних марок у межах судово-експертної спеціальності 13.6 – «Дослідження, пов'язані з комерційними (фірмовими) найменуваннями, торговельними марками (знаками для товарів і послуг), географічними зазначеннями» повинен не тільки провести повне дослідження, а надати висновок, що обґрунтований застосованими підходами під час його проведення. При цьому, поетапне дослідження фонетичних аспектів словесних позначень або словесної частини комбінованих позначень торговельних марок має враховувати не лише відповідну судово-експертну практику, а й надбання знань у галузі сучасної експертології, філології та інших наук. Зазначене зумовлює подальші дискусії щодо піднятих у цій статті проблемних питань у фаховому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Тайлор Эд. Б. Антропология. Введение к изучению человека и цивилизации; пер. с англ. д-ра И.С. Ивина. Изд. 2-е. С 78 рис. в тексте. С.-Петербург: Изд-е И.И. Биливина. 1898. 436 с.

2. Глик Дж. Информация. История. Теория. Потоки; пер. с англ. М. Кононенко. Москва: Изд-во АСТ: CORPUS, 2016. 576 с.

3. Мэггс П.Б., Сергеев А.П. Интеллектуальная собственность. Москва: Юристъ, 2000. 400 с.

4. Раевич С.И. Исключительные права. Право на товарные знаки, промышленные образцы, изобретения, авторское право. Ленинград: Госуд. изд-во, 1926. 137 с.

5. Федоренко В.Л., Фоя О.А., Чабанец Т.М. Зображення чи імітація торговельною маркою Державного Герба України та інших гербів: поняття, об'єкти і їх ознаки, питання, стадії експертного дослідження та їх зміст. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 4(16). С. 25-46.

6. Федоренко В.Л., Скрипнюк О.В., Фоя О.А., Чабанец Т.М. Питання ідентифікації позначень, що використовуються для індивідуалізації товарів, послуг та учасників цивільного обороту, та які є об'єктами порівняння при проведенні експертного дослідження торговельних марок. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2021. № 5(17). С. 67-95.

7. Федоренко В.Л., Фоя О.А., Чабанец Т.М. Зображення чи імітація торговельною маркою Державного Герба України як об'єкт судової експертизи з питань інтелектуальної власності. *Актуальні питання та перспективи розвитку судової експертизи та криміналістики: матеріали Міжнарод. науково-практ. конфер. (м. Одеса, 3 вересня 2021 р.)*. Відп. ред. А. І. Черемнова. Одеса: Видавн. дім «Гельветика», 2021. С. 326-331.

8. Федоренко В.Л., Коваленко В.В., Чабанец Т.М. Сильні і слабкі елементи словесних позначень при експертному дослідженні торговельних марок (знаків для товарів і послуг). *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Валлетта, 07 жовтня 2021 р.* За ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Валлетта: ГО «ВАДНД», 2021. С. 96-101.

9. Методика судово-експертного дослідження знаків для товарів і послуг (торговельних марок): звіт НДР (заключ.) / Мін'юст, КНДІСЕ; кер. Г.В. Прохоров-Лукін; викон.: Ковальова Н.М., І.В.Стародубов, О.Ф. Дорошенко та ін., КНДІСЕ; НДЦСЕ з питань інтелектуальної власності; НДЦІВ АПрНУ. № 0108U005823. Київ: КНДІСЕ, 2009. 421 с.

10. Методичні рекомендації з дослідження назв лікарських засобів, зареєстрованих як торговельні марки: звіт НДР (заключ.) / МЮУ, Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса; кер. Т. А. Заніна; викон.: А. П. Копитко, О. В. Мануленко. № 0116U003878. ХНДІСЕ, 2017. 80 с.

11. Методика проведення експертних досліджень, пов'язаних із засобами індивідуалізації (13.06.01 від 23.03.2018). НДЦСЕ з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України / Н.М. Ковальова, О.В. Голікова та ін.; за ред. В.Л. Федоренко. Київ. 2017. 56 с.

12. Шапошникова І., Гайдученко Г. Сучасна українська літературна мова. Фонетика і фонологія. Орфоепія. Графіка і орфографія. методичний посібн. Херсон: б.в., 2001. 57 с.

13. Сучасна українська літературна мова : навч. комплекс : посіб. для студ. філол. спец. За заг. ред. проф. В. Д. Ужченка. 2-ге вид., випр. і доп. Луганськ: Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2009. 299 с.

14. Українська літературна вимова і наголос. Словник-довідник. Київ: Вид-во «Наукова думка». 1973. 724 с.

15. Сучасна українська літературна мова: фонетика. За заг. ред. акад. АН УРСР І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка. 1969. 435 с.

16. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.

17. Словник української мови: в 11 томах. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Том 5. Київ: Наукова думка, 1974. 840 с.

18. Словник української мови: в 11 томах. АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Том 9. Київ: Наукова думка, 1978. 916 с.

19. Що таке гетероніми в англійській граматиці? URL: <http://www.greelane.com/uk/гуманітарні-науки/англійська/heteronyms-words-term-1690926/>

20. Методичні рекомендації з окремих питань проведення експертизи заявки на знак для товарів і послуг, розроблені ДП УППВ, схвалені рішенням Колегії Державної служби інтелектуальної власності України від 18.03.2014 (протокол № 9), затверджені наказом Державного підприємства «Український інститут промислової власності» від 07.04.2014 № 91. URL: http://www.uipv.org/i_upload/file/metod-rek-tm.pdf.

21. Словник іншомовних слів. Уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. Київ: Наук. думка, 2000. 680 с.

22. Словник української мови: в 11 т. / редкол.: І.К. Білодід (гол.) та ін.; АН УРСР, Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. Том 4. Київ: Наукова думка, 1973. 840 с.

REFERENCES

1. Tajlor Jed. B. Antropologija. Vvedenie k izucheniju cheloveka i civilizacii; per. s angl. d-ra I.S. Ivina. Izd. 2-e. S 78 ris. v tekste. S.-Peterburg: Izd-e I.I. Bilivina. 1898. 436 s.

2. Glik Dzh. Informacija. Istorija. Teorija. Potoki; per. s angl. M. Kononenko. Moskva: Izd-vo AST: CORPUS, 2016. 576 s.

3. Mjegg's P.B., Sergeev A.P. Intellekual'naja sobstvennost'. Moskva: Jurist#, 2000. 400 s.

4. Raevich S.I. Isključitel'nye prava. Pravo na tovarnye znaki, promyshlennye obrazcy, izobretenija, avtorskoje pravo. Leningrad: Gosud. izd-vo, 1926. 137 s.

5. Fedorenko V.L., Foja O.A., Chabanec' T.M. Zobražennja chi imitacija torgovel'noju markoju Derzhavnogo Gerba Ukraïni ta inshih gerbiv: ponjattja, ob'ekti i ih oznaki, pitannja, stadii ekspertnogo doslidzhennja ta ih zmist. Ekspert: paradigmi juridichnih nauk i derzhavnogo upravlinnja. 2021. № 4(16). S. 25-46.

6. Fedorenko V.L., Skripnjuk O.V., Foja O.A., Chabanec' T.M. Pitannja identifikacii poznachen', shho vikoristovujut'sja dlja individualizacii tovariv, poslug ta uchasnikiv civil'nogo oborotu, ta jaki e ob'ektami

porivnjannja pri provedenni ekspertnogo doslidzhennja torgovel'nih marok. Ekspert: paradigmi juridichnih nauk i derzhavnogo upravlinnja. 2021. № 5(17). S. 67-95.

7. Fedorenko, V.L., Foia, O.A., Chabanets, T.M. (2021). Zobrazhennia chy imitatsiia torhovelnoiu markoiu Derzhavnoho Herba Ukrainy ta inshykh herbiv: poniattia, obiekty i yikh oznaky, pytannia, stadii ekspertnoho doslidzhennia ta yikh zmist [Image or imitation of the State Emblem of Ukraine and other emblems by a trademark: concepts, objects and their features, questions, stages of expert research and their content]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia – Expert: paradigms of legal sciences and public administration*, 4(16), 25-46 [in Ukrainian].

8. Fedorenko, V.L., Kovalenko, V.V., Chabanets, T.M. (2021). Sylni i slabki elementy slovesnykh poznachen pry ekspertnomu doslidzhenni torhovelnykh marok (znakiv dlia tovariv i posluh) [Strong and weak elements of verbal symbols in the expert study of trademarks (signs for goods and services)]. Ye.O. Romanenko, I.V. Zhukova (Eds.). *Suchasni aspekty modernizatsii nauky: stan, problemy, tendentsii rozvytku – Modern aspects of modernization of science: state, problems, development trends* : materials of the XIV International scientific-practical conference. (pp. 96-101). Kyiv; Valletta: HO «VADND» [in Ukrainian].

9. Prokhorov-Lukin, H.V., Kovalova, N.M., Starodubov, I.V., Doroshenko, O.F. et al. (2009). *Metodyka sudovo-ekspertnoho doslidzhennia znakiv dlia tovariv i posluh (torhovelnykh marok) [Methods of forensic examination of marks for goods and services (trademarks)]*. Kyiv: KNDISE [in Ukrainian].

10. Bokariusa, M.S., Zanina, T.A., Kopytko, A.P., Manulenko, O.V. (2017). *Metodychni rekomendatsii z doslidzhennia nazv likarskykh zasobiv, zareiestrovanykh yak torhovelni marky [Methodical recommendations for the study of the names of drugs registered as trademarks]*. Kyiv: KNDISE [in Ukrainian].

11. Kovalova, N.M., Holikova, O.V., et al. (2017). *Metodyka provedennia ekspertnykh doslidzhen, poviazanykh iz zasobamy indyvidualizatsii [Methods of conducting expert research*

related to the means of individualization]. V.L. Fedorenko (Eds.). Kyiv [in Ukrainian].

12. Shaposhnikova I., Gajduchenko G. Suchasna ukraïns'ka literaturna mova. Fonetika i fonologija. Orfoepija. Grafika i orfografija. metodichnij posibn. Herson: b.v., 2001. 57 s.

13. Suchasna ukraïns'ka literaturna mova : navch. kompleks : posib. dlja stud. filol. spec. Za zag. red. prof. V. D. Uzhchenka. 2-ge vid., vipr. i dop. Lugans'k: Vid-vo DZ „LNU imeni Tarasa Shevchenka», 2009. 299 s.

14. Ukraïns'ka literaturna vimova i nagołos. Slovník-dovidnik. Kiïv: Vid-vo «Naukova dumka». 1973. 724 s.

15. Suchasna ukraïns'ka literaturna mova: fonetika. Za zag. red. akad. AN URSS I. K. Bilodida. Kiïv: Nauk. dumka. 1969. 435 s.

16. Velikij tлумachnij slovník suchasnoï ukraïns'koï movi. Kiïv; Irpin': Perun, 2005. 1728 s.

17. Slovník ukraïns'koï movi: v 11 tomah. AN URSS. Institut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. Tom 5. Kiïv: Naukova dumka, 1974. 840 s.

18. Slovník ukraïns'koï movi: v 11 tomah. AN URSS. Institut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. Tom 9. Kiïv: Naukova dumka, 1978. 916 s.

19. Shho take geteronimi v anglijs'kij gramatici? URL: [//www.greelane.com/uk/gumanitarni-nauki/anglijs'ka/heteronyms-words-term-1690926/](http://www.greelane.com/uk/gumanitarni-nauki/anglijs'ka/heteronyms-words-term-1690926/)

20. Metodichni rekomendacii z okremih pitan' provedennja ekspertizi zajavki na znak dlja tovariv i posluh, rozrobleni DP UIPV, shvaleni rishennjam Kolegii Derzhavnoï sluzhbi intelektual'noï vlasnosti Ukraïni vid 18.03.2014 (protokol № 9), zatverdzeni nakazom Derzhavnogo pidpriemstva «Ukraïns'kij institut promislovoï vlasnosti» vid 07.04.2014 № 91. URL: http://www.uipv.org/i_upload/file/metod-rek-tm.pdf.

21. Morozova, S.M., Shkaraputa, L.M. (2000). *Slovník inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

22. Slovník ukraïns'koï movi: v 11 t. / redkol.: I.K. Bilodid (gol.) ta in.; AN URSS, In-t movoznavstva im. O.O. Potebni. Tom 4. Kiïv: Naukova dumka, 1973. 840 s.